

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-педагогічної роботи
_____ (П.І.Б.)
_____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	106 «Географія»
Факультет	Геолого-географічний (назва факультету)

2020 - 2023

Робоча програма складена на основі навчальної програми дисципліни «Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень» для PhD студентів геолого-географічного факультету за спеціальністю 106 «Географія».

Розробники:

зав. кафедри економічної та соціальної географії і туризму, д. г. н., професор **Топчієв О.Г.**,
доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму, к.г.н., доц. **Нефедова Н. Є.**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № 1 від 31 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Топчієв О.Г.
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол № 1 від 23 вересня 2020 р.

Голова НМК

(підпис)

Сич В. А.
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № 1 від "30" серпня 2021 р.

Завідувач кафедри

проф. О. Г. Топчієв

(підпис)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість кредитів - 4 годин - 120 залікових модулів - 1 змістових модулів - 2	Галузь знань 10 Природничі науки Спеціальність 106 Географія Рівень вищої освіти: третій (освітньо- науковий)	<i>денна та вечірня форми навчання</i>
		Обов'язкова
		<i>Рік підготовки:</i> 2-й
		<i>Семестр</i> 3-й
		<i>Лекції</i> 22 год.
		<i>Практичні, семінарські</i> 18 год.
		<i>Лабораторні</i> Не передбачено
		<i>Самостійна робота</i> 80 год.
		Форма підсумкового контролю: іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни - підготовка аспірантів до здійснення науково - дослідницької діяльності, ознайомлення їх зі стратегією та тактикою аналізу інформаційних джерел, організації наукової праці, проведення експериментальних досліджень з географії, надання їм певних знань щодо методики й інструментарію дослідження, написання наукових статей, а також правил підготовки, оформлення та захисту дисертаційної роботи.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- розширити в аспірантів спектр знань у сфері сучасних методів проведення наукових досліджень з географії;
- надати аспірантам необхідні знання та практичні навички для пошуку, накопичення та аналізу наукової інформації з теми дисертаційного дослідження, написання наукових публікацій, оформлення та захисту дисертації;
- сприяти розвитку професійних умінь з формулювання та презентації результатів проведених досліджень.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Загальних:

- **ЗК01.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- **ЗК04.** Здатність породжувати нові ідеї (креативність).
- **ЗК05.** Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.
- **ЗК08.** Здатність до усної і письмової презентації та обговорення результатів наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами.

Спеціальних:

- **СК01.** Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у географії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з географії та суміжних галузей..
- **СК03.** Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру (в сфері економічної та соціальної географії, біогеографії і географії ґрунтів, фізичної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів), оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень..
- **СК05.** Здатність використовувати новітні інформаційно-комунікаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.
- **СК07.** Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення, застосування наявних фундаментальних та створення нових цілісних знань.
- **СК08.** Здатність проводити пошук, обробляти, аналізувати та систематизувати наукову інформацію за темою дисертації, обирати методики і засоби вирішення наукових задач.
- **СК09.** Здатність демонструвати глибинні знання та розуміння основних концепцій, важливих фактів, принципів та теорій з географії.
- **СК10.** Здатність самостійно здійснювати науково-дослідницьку діяльність в галузі географії та суміжних науках, інтерпретувати дані власного наукового дослідження, відносити їх до відповідної теорії з використанням сучасних методів дослідження, інформаційних технологій.

Очікувані програмні результати навчання.

Кінцеві програмні результати навчання (РН), формуванню яких сприяє навчальна дисципліна «Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень»:

- **РН01** Передові концептуальні та методологічні знання з географії (економічної та соціальної географії, біогеографії і географії ґрунтів, фізичної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів), а

- **РН02.** Глибоко розуміти загальні принципи, методи географічних наук, методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях (у сфері економічної та соціальної географії, біогеографії і географії ґрунтів, фізичної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів) та у викладацькій практиці.
- **РН05.** Ґрунтовні знання методів наукових досліджень економічної та соціальної географії, біогеографії і географії ґрунтів, фізичної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів та вміння їх використовувати на належному рівні.
- **РН06.** Знання ранніх та нових актуальних напрямів досліджень, сучасних досягнень в галузі географії, застосування їх для вирішення наукових завдань і самостійної пошукової роботи в межах обраної спеціальності (Географія).
- **РН07.** Вміти презентувати та обговорювати з фахівцями та широкою аудиторією результати досліджень наукових та прикладних проблеми з географії державною та іноземною мовами, кваліфіковано їх відобразити у наукових публікаціях, провідних міжнародних наукових виданнях.
- **РН08.** Вміти планувати і виконувати експериментальні та теоретичні дослідження з географії, дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних і інших досліджень у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.
- **РН10.** Вміти використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, комп'ютерні засоби та програми при проведенні наукових досліджень та в освітній діяльності (пошук, оброблення та аналіз інформації, статистичні методи аналізу даних великого обсягу).
- **РН11.** Вміти ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження в галузі географії, науково-дослідницькій та інноваційній діяльності, використовуючи міждисциплінарні підходи, результатом яких є отримання нових знань.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми студенти повинні:

знати:

- Основні методи, прийоми науково-дослідницької діяльності та вміння вибирати найбільш доцільні методи дослідження наукових проблем.
- Порядок вибору і формулювання проблеми і теми наукового дослідження.
- Правила пошуку інформації у процесі наукової роботи, накопичення та обробки літературних даних, особливості написання огляду літератури в природничих науках.
- Правила презентації результатів наукових досліджень у вигляді звітів, наукових статей, тез доповідей.
- Порядок оформлення та представлення дисертаційної роботи з географії, вимоги до опублікування результатів дисертаційної роботи.
- Вимоги до презентації дисертаційної роботи з географії та її прилюдного захисту.

вміти:

- Самостійно сформулювати мету, завдання, об'єкт й предмет дослідження згідно обраної теми дисертаційної роботи;
- Використовувати інформаційно-пошукові системи та бази даних для пошуку наукової інформації з географії, обробляти та аналізувати отриману інформацію; володіти навичками збору, обробки, критичного аналізу та систематизації інформації за темою дослідження.
- Виділяти і систематизувати основні ідеї в наукових текстах, критично оцінювати інформацію, що надходить з різноманітних наукових джерел.
- Використовувати сучасні методи дослідження в географії при проведенні самостійної

- Застосувати комплексний підхід до наукового дослідження географічних об'єктів та явищ сучасними методами.
- Представляти отримані результати наукових досліджень у вигляді звітів і наукових публікацій в фахових рецензованих виданнях.
- Використовувати сучасні комп'ютерні інформаційні технології та програми у наукових дослідженнях та публічній презентації їх результатів;
- Володіти навичками публічного виступу в науковій діяльності, аргументації, ведення дискусії та полеміки;
- Здійснювати інноваційну діяльність та трансформувати наукові дослідження і розробки у конкурентоспроможні товари і послуги.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Обробка літературних даних, методи наукових досліджень з географії та аналіз їх результатів.

Тема 1. Формулювання теми, визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження з географії.

Тема 2. Пошук інформації у процесі наукової роботи, накопичення та обробка літературних даних. Особливості написання огляду літератури в природничих науках.

Тема 3. Порядок здійснення та основні сучасні методи наукового дослідження в географії..

Змістовий модуль 2. Презентація результатів наукових досліджень.

Тема 4. Робота над написанням наукових статей, тез доповідей. Фахові видання з географії та провідні закордонні журнали, що входять в наукометричні бази даних Scopus, Web of Science, правила публікації результатів наукових досліджень в них.

Тема 5. Виклад змісту та структура дисертації, оформлення дисертаційної роботи з географії.

Тема 6. Правила та вимоги до презентації результатів дослідження з географії, прилюдний захист дисертації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Денна та вечірня форми кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		л	практ	лаб	ср
Змістовий модуль 1. Обробка літературних даних, методи наукових досліджень з географії та аналіз їх результатів.					
Тема 1. Формулювання теми, визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження з географії.	5	2	-	-	2
Тема 2. Пошук інформації у процесі наукової роботи, накопичення та обробка літературних даних. Особливості написання огляду літератури в природничих науках.	9	4	4	-	8
Тема 3. Порядок здійснення та основні сучасні методи наукового дослідження в географії.	31	4	4	-	30
Разом за змістовим модулем 1	45	10	8	-	40
Змістовий модуль 2. Презентація результатів наукових досліджень.					
Тема 4. Робота над написанням наукових статей, тез доповідей. Фахові видання з географії та провідні закордонні журнали, що входять в наукометричні бази даних Scopus,	16	4	4	-	16

Web of Science, правила публікації результатів наукових досліджень в них.					
Тема 5. Виклад змісту та структура дисертації, оформлення дисертаційної роботи з географії.	21	4	4	-	18
Тема 6. Правила та вимоги до презентації результатів дослідження з географії, прилюдний захист дисертації.	8	4	2	-	6
Разом за змістовим модулем 2	45	12	10	-	40
Усього годин	90	22	18	-	80

Питання до змістового модулю 1

1. Принципи формулювання теми дисертаційної роботи.
2. Формулювання мети дисертаційної роботи.
3. Принципи формулювання завдань дослідження з географії.
4. Сутність та відмінність об'єкта й предмета дослідження з географії.
5. Правила пошуку інформації у процесі наукової роботи з географії. Бази даних.
6. Особливості написання огляду літератури в географічних науках.

Питання до змістового модулю 2

1. Правила оформлення статей в географічних журналах. Загальні та ті, що залежать від типу та рейтингу видань.
2. Правила публікації результатів наукових досліджень в провідних закордонних журналах, що входять в наукометричні бази даних Scopus, Web of Science.
3. Загальні правила оформлення тез доповідей на географічних конференціях.
4. Основні сайти та джерела, що публікують вимоги до оформлення дисертаційних робіт. Їх зміст та оновлення.
5. Порядок викладу змісту, обсяг та структура дисертації.
6. Загальні правила оформлення дисертаційної роботи з географії.
7. Правила наведення таблиць та рисунків.
8. Правила складання списку літератури.
9. Правила та вимоги до презентації результатів дослідження з географії.
10. Порядок прилюдного захисту дисертації.

5. Теми семінарських занять - не передбачено за навчальним планом.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Пошук інформації у процесі наукової роботи з використанням електронних ресурсів Elsevier, Scimedirect та пошукової бази SciFinder, накопичення та	4

	обробка літературних даних.	
2.	Вибір методів наукового дослідження в географії з огляду на мету, об'єкт та предмет дослідження, порядок здійснення дослідження.	4
3.	Правила публікації результатів наукових досліджень в фахових виданнях з географії, що входять в наукометричні бази даних Scopus, Web of Science. Вимоги до оформлення дисертаційної роботи.	4
4.	Правила оформлення та вимоги до презентації результатів дослідження з географії. Процедура захисту доктора філософії PhD.	6
	Всього:	18

7. Теми лабораторних занять- не передбачено за навчальним планом.

1. Частина тем входить до переліку питань модульних контрольних робіт та підсумкового контролю.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
1	Визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження з географії.	2
2	Особливості написання огляду літератури в географічних науках.	8
3	Методи дослідження в географії.	30
4	Робота над написанням наукових статей, тез доповідей.	16
5	Виклад змісту та структура дисертації, оформлення дисертаційної роботи з географії.	18
6	Основні вимоги до презентації результатів дослідження з географії	6
	Всього:	80

Контроль самостійної роботи:

2. Представити написану за правилами відповідного географічного журналу статтю.
3. Представити оформлені за правилами тези доповіді на конференції за фахом.
4. Провести аналіз оформлення будь-якої дисертаційної роботи, викладеної на сайті спеціалізованої вченої ради з географії на вибір, наприклад, <http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0/%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0/>

9. Індивідуальне навчально - дослідне завдання

— не передбачено за навчальним планом.

Індивідуальна робота — консультації під керівництвом викладача.

10. Методи навчання

Лекція, індуктивна та дедуктивна бесіда, дискусія.

11. Методи контролю

Підготовка та оцінювання публікації в фаховому виданні, тез доповідей, іспит.

12. Питання для підсумкового контролю (іспиту)

1. Принципи формулювання теми дисертаційної роботи.
2. Формулювання мети дисертаційної роботи.
3. Принципи формулювання завдань дослідження з географії.
4. Сутність та відмінність об'єкта й предмета дослідження з географії.
5. Правила пошуку інформації у процесі наукової роботи з хімії. Бази даних.
6. Особливості написання огляду літератури в географічних науках.
7. Правила оформлення статей в географічні журнали. Загальні та ті, що залежать від типу та рейтингу видань.
8. Правила публікації результатів наукових досліджень в провідних закордонних журналах, що входять в наукометричні бази даних Scopus, Web of Science.
9. Загальні правила оформлення тез доповідей на географічних конференціях.
10. Основні сайти та джерела, що публікують вимоги до оформлення дисертаційних робіт. Їх зміст та оновлення.
11. Порядок викладу змісту, обсяг та структура дисертації.
12. Загальні правила оформлення дисертаційної роботи з географії.
13. Правила наведення таблиць та рисунків.
14. Правила складання списку літератури.
15. Правила та вимоги до презентації результатів дослідження з географії.
16. Порядок прилюдного захисту дисертації.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль		Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		
20	30	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

Презентації до лекцій в електронному вигляді.

15. Рекомендована література

Основна

1. Топчієв О. Г. Методологічні основи географії: Ландшафтна оболонка Землі. Довкілля : навч. посіб. : для студентів ВНЗ / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, І. О. Пилипенко, В. В. Яворська.–

2. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. Навчальний посібник / О. Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2005. - 632 с.
3. Топчієв О.Г. Методологічні засади географії : підручник / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, І. О. Пилипенко, В. В. Яворська.– Херсон : Гельветика, 2020.– 366 с
4. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень [Текст]: Навчальний посібник / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв. - 3-е вид., перероб. і допов. - К.: ВД «Професіонал», 2005. - 240 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 352 с. http://nmetau.edu.ua/file/konverskiy_metodologiya_ta_organizatsiya_naukovih_doslidzhen.pdf
6. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень. Навч. посібник. - 5-е вид. -К.: Професіонал, 2008. - 240 с. _можно скачать: <http://www.twirpx.com/file/854578/>

Додаткова

1. Пономаренко Л. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня. Методичні поради / Автор-упор. Л. Пономаренко. - К.: Редакція "Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України"; Толока, 2010. - 80 с.
2. Як правильно оформити дисертацію та документи атестаційної справи. 36. нормат. док. з питань атестації наук, кадрів вищої кваліфікації / Упоряд. Л. Мірошниченко. - К.: Толока, 2012. - 56 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Перелік спеціалізованих вчених рад (Додаток 1 до наказу Міністерства освіти і науки України від 15.03.2019 № 358) - http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/%D0%A1%D0%A0_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BBi%D0%BA_05.03.19_%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_2019.pdf
2. Склад спеціалізованих вчених рад (Додаток 3 до наказу Міністерства освіти і науки України від 15.03.2019 № 358) - http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/%D0%A1%D0%A0_%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8_05.03.19.pdf
3. Перелік наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук - <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pravo-diyalnosti/2018/10/08/perelik-naukovikh-fakhovikh-vidan-12.pdf>
4. Перелік електронних наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук - <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pravo-diyalnosti/2018/10/08/elektronnikh-fakhovikh-vidan-11.pdf>
5. Положення про спеціалізовану вчену раду - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1170-11>
6. Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-%D0%BF>
7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації - <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17>
8. Рекомендації щодо оформлення дисертації, цитувань та бібліографічних посилань - <http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/%D0%9B%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0.zip>
9. Рекомендації щодо оформлення Висновку установи про наукову та практичну цінність дисертації - <http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82.zip>